

ENHET
Enheten för Internationella frågor
HANDLÄGGARE
Daniel Carlstedt

DATUM
2019-06-17
ERT DATUM
2019-04-04

DIARIENUMMER
20190152
ER REFERENS
M2019/00661/S

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Agenda 2030-delegationens slutbetänkande "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjligheter" (SOU 2019:13)

Landsorganisationen i Sverige (LO) tackar för möjligheten att få lämna remissvar på Agenda 2030-delegationens slutbetänkande samt för att vi fått möjlighet att bidra redan i ett tidigt skede till arbetet med betänkandet. Vi hoppas på att även fortsättningsvis inkluderas och vara välrepresenterade i Sveriges och regeringens implementering av Agenda 2030.

Fackföreningsrörelsen deltog aktivt både i förarbetet och under förhandlingarna om de globala hållbarhetsmålen, såväl nationellt som internationellt.

För den globala fackföreningsrörelsen, precis som LO och dess medlemsförbund, är Agenda 2030 ett viktigt verktyg för att säkerställa en hållbar global utveckling för människor och vår planet, som tar hänsyn till både ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Vi delar därför till övervägande del de förslag och bedömningar som Agenda 2030-delegationen har om att omställningsarbetet mot ett mer rättvist och hållbart samhälle kräver handling från global nivå till det lokala planet. Vi delar även den nödvändiga synen på ett genomgående krav av miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet inom hela det politiska spektret. Det är viktigt att regeringen säkerställer att Sveriges samtliga politikområden samstämmigt verkar för Agenda 2030s genomförande. Eventuella målkonflikter som finns måste identifieras och hanteras i nära samarbete med relevanta parter och aktörer i enlighet med Sveriges Politik för Global Utveckling (SPGU).

De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 sammanfaller i mångt och mycket med utgångspunkten för fackligt arbete, det vill säga att utjämna maktobalanser och ojämlikhet, tillförsäkra ett värdigt liv med möjligheter till försörjning och anständiga arbetsvillkor, en universell och god utbildning och väl utbyggda socialsystem.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA WWW.LO.SE
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

LO är positivt inställda till föreslagna författningsförändringar i Myndighetsförordning (2007:515) 6 § och Kommittéförordningen (1998:1574) 15 §. Det är positivt att föreslagen lagtext inte använder begreppet hållbarhet som om det vore en självklarhet vad det innefattar, utan nämner dess former (social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet). Med avseende på förändringen av Kommittéförordningen finns det anledning att vara vaksam kring risken av att den krävda konsekvensanalysen kommer att bli en administrativ rutin i utredningsarbetet snarare än en aspekt som får stor vikt i utredningars rekommendationer.

Vi delar utredningens tydliga ambition av att inom ramen för genomförande av Agenda 2030 undvika en slagsida mot genomförande av hållbarhet av en viss form. Utredningen skiljer löpande på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Detta är en nödvändighet, eftersom hållbarhet som ensamt begrepp ofta är tydligare knutet till miljömässig hållbarhet än andra hållbarhetsaspekter. Att det är så har vi som utredningen konstaterar kunnat se i olika former av befintlig reglering och den uppföljning som gjorts kring den. Social hållbarhet kopplat till ett arbetstagarperspektiv får inte komma i skymundan.

Precis som Delegationen anser vi att den stora omställning vi står inför öppnar upp för nya möjligheter så länge den hanteras på ett rättvist och inkluderande sätt. LO ser Agenda 2030 som en helhet, där alla mål samverkar och är beroende av varandra, men med mål 8 och dess delmål om anständiga arbetsvillkor och hållbar tillväxt som en central utgångspunkt, särskilt för att kunna säkerställa en rättvis omställning (Just Transition) där ingen lämnas efter eller utanför.

Vi konstaterar att ILO i sin rapport¹ gällande trender på världsarbetsmarknaden, publicerad i februari i år, flaggar för att de anser det ”osannolikt att man med den nuvarande takten av förbättringar kommer att uppnå mål 8 till 2030.” Vi välkomnar därför att Agenda 2030-delegationen poängterar att Sverige fortsatt ska ha höga hållbarhetsambitioner och vara ett föredöme i världen och att de åtaganden Sverige tagit genom Agenda 2030 kräver handling.

6.1. En Agenda 2030-kommitté t.o.m. 2030

LO välkomnar Delegationens förslag om att utse en Agenda 2030-kommitté som ska följa upp, utvärdera samt lämna förslag till åtgärder som driver genomförandet framåt.

¹ ILO World Employment and Social Outlook: Trends 2019
(https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2019/WCMS_670542/lang--en/index.htm)

Vi vill i detta avseende lyfta vikten av att arbetsmarknadens parter på ett tydligt sätt inkluderas i kommitténs arbete, både på grund av vår särskilda vikt för att kunna uppnå flera av målen i Agenda 2030, men också för att det på ett bra, inkluderande och rättvist sätt skapar den dialog med företrädare för näringslivet som Delegationen lyfter senare under rubrik 11.

LO anser att man på lång sikt skulle kunna överväga att hitta en samordning med det redan existerande klimatpolitiska rådet då många frågor är överlappande. Vi håller också med Delegationen att det är viktigt att grunden för kommitténs arbete blir långsiktighet och uthållighet som siktar bortom 2030 då hållbar utveckling kommer att ha fortsatt stor betydelse även efter 2030.

7.5. Hållbar upphandling i staten samt 9.5 Hållbar upphandling i kommuner och landsting

LO välkomnar utredningens förslag på hårdare krav med avseende på upphandling, men vill understryka betydelsen av att det i så fall finns resurser och beredskap för att kontrollera och följa upp utfall. På detta område finns redan brister inom ramen för rådande ordning.

Utredningen föreslår bland annat att regeringen ger de statliga myndigheterna i uppdrag att aktivt ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling och ta fram en särskild förordning om hållbarhetskrav vid offentlig upphandling. LO delar Delegationens förslag men anser att förslaget bör gälla all form av offentlig upphandling, detta då kommunernas och landstingens upphandling motsvarar nära 2/3 av hela den offentliga upphandlingen.

7.6. Hållbar utveckling i de offentliga utredningarnas arbete

Utredningen belyser att de offentliga utredningarna tar fram förslag och beredningsunderlag som ligger till grund för beslut om åtgärder och lagstiftning inom alla olika politikområden, ofta med långsiktiga konsekvenser. Utredaren föreslår att regeringen därför bör ge de offentliga utredningarna i uppgift att analysera konsekvenserna i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling och att regeringen bör tillsätta en utredning inom Regeringskansliet om hur stödet till de offentliga utredningarna ska utvecklas så att dessa ges tillräckliga förutsättningar att klara uppgiften.

LO delar detta förslag men anser att denna analys inte enbart bör gälla de statliga utredningarna utan all offentlig utredning.

10. Forum för dialog

LO är positivt inställda till förslagen om att skapa ett nationellt Agenda 2030-forum och regionala Agenda 2030-forum för att ta tillvara på kunskap, erfarenheter och engagemang hos ett brett spektrum av aktörer.

Delegationen föreslår att det nationella forumet bör äga rum de år Sverige avser avlägga en fördjupad nationell rapportering av genomförandet. Man kan dock ställa frågan om inte forumet bör samlas oftare än så.

På lokal nivå, där länsstyrelser föreslås vara arrangörer, föreslås det att minst ett forum ska ha anordnats före 2023. Det är både en vag och lågt satt ambition. Sammantaget väcker detta frågan om det är tänkt att dialogformen kommer att kunna vara ett värdefullt redskap för verklig förankring och inhämtande av kunskap, eller mer utav ceremoniella strukturer som symboliskt signalerar att det finns en bred hänsyn i nationens hållbarhetsarbete. För att skapa ett brett engagemang i genomförandet och för att upprätthålla förtroendet för demokratin och tron på potentialen i internationella uppgörelser är det viktigt att forumen fyller mer än en ceremoniell funktion.

Vidare är det viktigt att det finns en bred facklig representation med avseende på branschtillhörighet i dialogforum, inte minst för att undvika att sammankomsterna blir ceremoniella och för att undvika att social hållbarhet hamnar i skymundan. Hållbarhetsutmaningarna ser mycket olika ut i olika branscher med avseende på social hållbarhet och den komplexiteten måste avspeglas i representationen för att forumets sammankomster ska bli meningsfulla.

Ett dialogforum bör också ha en facklig representation från olika nivåer. Fackligt förtroendevalda utgör exempelvis en grupp som bär på ett stort engagemang och praktiska erfarenheter som behöver tas tillvara.

Slutligen vill LO betona att det kommer att finnas en utmaning i att identifiera och avgränsa de aktörer/individer som är de relevanta representanterna i forumen. Detta torde i synnerhet gälla när grupper som ofta utelämnas i denna typ av sammanhang ska vara representerade. Selektionen kommer att behöva en tydlig formaliserad ordning.

11. Näringslivets roll i genomförandet

LO vill understryka betydelsen av långsiktiga spelregler för näringsidkare. Det underlättar också partssamverkan.

I utredningen föreslås att regeringen bör bjuda in företag och representanter för näringslivets organisationer för en strukturerad kontinuerlig dialog om hur näringslivet kan bidra till hållbar utveckling i samhället. LO har inga

invändningar mot att det finns en dialog mellan näringsliv och regering, men den bör inte ske frikopplad från partsmodellen. Det är viktigt att det också finns en facklig representation i en sådan struktur för att slå vakt om den sociala hållbarheten. Näringslivet kan bidra med värdefulla perspektiv som kan kompletteras av perspektiven från arbetstagarorganisationer om dialogen sker med representation från båda sidor. En särskild struktur för näringslivsrepresentation innebär att styrkan som ligger i partsmodellen inte nyttjas optimalt och att inriktningar i politik och genomförande får en slagsida mot de ekonomiska aspekter som företagen ser. Vi anser att denna dialog på ett bra sätt skulle kunna hållas inom ramen för den av Delegationen föreslagna Agenda 2030-kommittén om man där ser till att inkludera arbetsmarknadens parter.

11.7 Förstärkt lagstiftning om mänskliga rättigheter och utökad hållbarhetsrapportering

LO ställer sig positivt till utredningens förslag till utökade krav på hållbarhetsredovisning och anser som utredningen att det i utformningen av regler behöver finnas en tanke på vilka förutsättningar som finns för företag av olika storlek. Utvärderingar har visat tydligt att regelverket behöver stärkas upp, inte minst för att få företag att i större utsträckning fokusera på social hållbarhet. Regelverket behöver precis som utredningen konstaterar vara ”enkelt, kostnadseffektivt och ändamålsenligt”. Reglerna bör driva företag i en riktning där viktiga aspekter av hållbarhet i olika dimensioner behandlas med ett tydligt fokus på förbättringsarbete, annars stannar hållbarhetsredovisningen vid att bli en tom rutin eller i hög utsträckning en kanal för företag att granska eller skylta med de aspekter av hållbarhet där det finns ett underliggande ekonomiskt intresse. Detta förutsätter också adekvata strukturer för uppföljning och kontroll inom ramen för myndighetsutövningen. Vi är också positiva till att man parallellt med detta genomför en ordentlig utredning gällande behovet av ytterligare lagstiftning kring företag och mänskliga rättigheter för att se hur man på bästa sätt säkerställer att företagen tar ansvar för sina globala värde- och leverantörskedjor.

När det gäller hållbart företagande vill vi också särskilt lyfta vikten av att stärka den nationella kontaktpunkten (NKP) så att den kan fungera som ett viktigt forum, stöd och kontrollorgan när det gäller hur svenska företag följer OECDs riktlinjer för multinationella företag.

12. Arbetsmarknadens parter roll i genomförandet

LO välkomnar att Delegationen lyfter parternas särskilda roll för att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 men anser att det i beskrivningen av parternas roll i genomförandet saknas många av de element där partssamverkan kan vara ett viktigt verktyg för genomförande.

Partsmodellens styrka och potentiella verktyg för att påverka går långt utöver omställningsavtal och gemensamma initiativ för kompetensutveckling. Det kan inom partsmodellen skapas kraftfulla initiativ för att motivera företag att arbeta målmedvetet för att förbättra hållbarhet i dess alla dimensioner. Det är fullt rimligt att tänka sig att det inom ramen för partsmodellen på olika nivåer utvecklas:

- Uppförandekoder (Codes of conduct)
- Branschstandarder med avseende på hållbarhet

Vi anser också att den svenska regeringen ska arbeta för att arbetsmarknadens parter inkluderas så mycket som möjligt i arbetet, både nationellt och internationellt. I Sverige genom att arbetsmarknadens parter ges en naturlig plats i Agenda 2030-kommittén och på internationell nivå genom att stötta Världsfackets (ITUC) och den internationella arbetsgivarorganisationens (IOE) krav på att få delta fullt ut när målen följs upp på HLPF.

12.3. Värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och verka för social dialog och anständiga arbetsvillkor

LO delar Delegationens bedömning att regeringen fortsatt bör värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och verka för anständiga arbetsvillkor och den sociala dialogen inom EU och i olika internationella forum.

Den sociala dialogen är ett effektivt instrument för arbetsmarknadens parter att tillsammans finna lösningar som möjliggör ett hållbart samhälle. Sedan länge har frågor om lön och arbetsmiljö varit föremål för en social dialog såväl på lokal arbetsplatsnivå som på nationell nivå. I huvudsak kan den sociala dialogen hittills sägas ha kretsat kring två av de tre hållbarhetsområdena: det ekonomiska och det sociala. Med klimathotet ställs ökade krav på omställning utifrån det ekologiska och det är därför viktigt att parterna genom samtal och förhandlingar i ökad utsträckning hittar fungerande lösningar som möjliggör en rättvis omställning.

Med utgångspunkt från det klimatpolitiska ramverket och klimatlagen kommer Sverige att fram till 2045 genomföra en drastisk minskning av de klimatpåverkande utsläppen. Ingen verksamhet som idag släpper ut växthusgaser kommer att vara opåverkad av detta. Hittills har dock utsläppen huvudsakligen beskrivits utifrån olika sektorer men ska vi få en väl fungerande social dialog om hur vi minskar de klimatpåverkande utsläppen krävs fakta om de enskilda företagens utsläpp. Sådan kunskap skulle ge kunskap om hur stora utsläppen är på varje arbetsplats och hur mycket de måste minska. Det skulle i sin tur konkretisera den sociala dialogen om ekologisk hållbarhet på de enskilda arbetsplatserna. Dialogen skulle då kunna handla om vad som krävs konkret i form av investeringar och kompetensutveckling för att verksamheten ska kunna drivas vidare

ekologiskt hållbart. Redan idag finns krav på hållbarhetsredovisning. Vår erfarenhet är dock att dessa redovisningar skulle behöva standardiseras för att bättre kunna utgöra ett konkret underlag för en social dialog på de enskilda arbetsplatserna.

För fackföreningsrörelsen var det en stor framgång att mål 8 i Agenda 2030 till stora delar införlivar Decent Work-agendan² från ILO. Detta då Decent Work-agendan fokuserar på sysselsättningsskapande åtgärder, socialt skydd, inklusive arbetarskydd, social dialog samt respekt för mänskliga rättigheter i arbetslivet. Vi anser därför att det är oerhört viktigt att Sverige fortsatt säkerställer att Global Deal³ används som verktyg för att uppnå de fyra pelarna i Decent Work-agendan samt att det är Global Deal som utgör utgångspunkt i regeringens rapportering av mål 8.

Vidare anser vi att Sverige bör ratificera samtliga relevanta ILO-instrument samt verka för att andra medlemsländer gör detsamma samt att Sverige bör fördjupa sitt samarbete med ILO som en plattform för att främja internationellt samarbete och Agenda 2030-målen genomförande.

13. Civilsamhällets roll

Ett genomgående tema i utredningen handlar om hur hållbarhetsfrågorna ska kommuniceras där en del handlar om civilsamhällets roll. LO delar Delegationens bild av civilsamhällets roll när det gäller kunskapsförmedling och folkbildning. Delegationens bedömning är att civilsamhället redan idag får stora offentliga bidrag för att genomföra sin verksamhet och menar då att resurser för eventuell folkbildning kan ske inom ramen för befintliga resurser. Vi finner det naturligt att föra in de tre dimensionerna i den befintliga folkbildningen och annan utbildning men tveksamt att det finns resurser för den utvidgning som utredaren antyder. LO finner det även anmärkningsvärt att utredaren i avsnittet om bidragsgivning, 13.2, blandar in offentlig upphandling/köp. Sådana nya krav på köp/upphandlingar borde även omfatta reglerna för all offentlig upphandling.

13.6. Stå upp för rätten att organisera sig

Precis som Delegationen konstaterar vi att utrymmet för det civila samhället och rätten att organisera sig är under hot runt om i världen. Därför är det svenska utvecklingssamarbetet så oerhört viktigt. Vi anser att det svenska utvecklingssamarbetet måste utformas i enlighet med Agenda 2030 och dess mål.

² ILO Decent Work Agenda (<http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>)

³ Global Deal (<http://theglobaldeal.com/about/globaldeal/>)

Ökad jämställdhet – en viktig förutsättning för att uppnå målen

LO konstaterar att ökad jämställdhet är en viktig förutsättning för att uppnå de globala hållbarhetsmålen. Bland annat är det tydligt att fattigdom drabbar kvinnor, flickor och barn i större utsträckning än män.

För att kunna uppnå mål 1 gällande avskaffande av fattigdomen samt mål 5 gällande ökad jämställdhet behöver inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män minska. Det behöver också tas ytterligare steg kring att ändra attityder och fördomar samt att förändra strukturerna i samhället så att de medför ett jämställt arbetsliv, jämställd tillgång till utbildning, jämställd hälsovård, en mer jämställd fördelning av ansvaret för barn och familj samt skatteregler som uppmuntrar kvinnors lönearbete. Det är också viktigt att kvinnors arbete runt om i världen flyttas över från den informella till den formella sektorn. I Sverige, såväl som globalt, är också frågorna kring heltidsarbete och tryggare anställningar viktiga pusselbitar.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Daniel Carlstedt
Ombudsman

Johan Hall
Utredare